

*М.С. Котова, І.В. Без'язична – студентки III курсу факультету банківської справи, обліку і фінансів Харківського банківського інституту
Української академії банківської справи НБУ;
науковий керівник – канд. політ. наук, доц. кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін Харківського банківського інституту Української академії банківської справи НБУ С.О. Топалова*

ПРАВОВА ОСВІТА ЯК ОДИН ІЗ МЕХАНІЗМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ

Питання захисту прав дітей є дуже актуальним в нашому суспільстві. Не зважаючи на те, що в Україні визнана Конвенція ООН “Про права дитини”, в реальному житті більшість її положень не виконуються практично. А більшість українських дітей зовсім не знає про існування такого документу, і взагалі про те, що вони мають певні права, захист яких повинен бути гарантований саме державою. Тому вирішення проблем правової освіти як одного з механізмів забезпечення захисту прав дітей, є першочерговим у підвищенні якості державної політики щодо дітей та молоді в цілому.

За Конвенцією “Про права дитини”, яка набула чинності для України з 27 вересня 1991 р., дитиною визнається кожна людська істота до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, застосовуваним до даної особи, вона не досягає повноліття раніше.

Цей документ (ст. 2) визначає права дитини та зобов'язує держави, які підписалися під ним, забезпечувати та гарантувати їх захист “без будь-якої дискримінації незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного, етнічного або соціального походження, майнового стану, стану здоров'я та народження дитини, її батьків чи законних опікунів або яких-небудь інших обставин” [1].

Але на сьогоднішній день більшість прав та свобод, які захищає даний документ, в нашій державі не дотримуються. Однією із суттєвих причин правової незахищеності дітей є відсутність знань про ці права.

Найбільш складна ситуація з порушенням прав дитини складається в загальноосвітніх закладах. Соціологічне опитування, яке було проведено Молодіжною Організацією Взаємопідтримки та Психологічної допомоги, показало що із 100 опитуваних учнів 9-11 класів лише 15 вважають, що їх права не порушуються, тоді як 84 дитини вважають, що їх права порушуються майже кожен день” [2, с. 10].

Як же змінити цю ситуацію? Очевидно, доцільно вирішувати ці питання на загальнодержавному рівні шляхом створення певної програми щодо захисту прав дитини в загальноосвітніх закладах. Ця програма повинна бути створена з метою ознайомлення дітей з їхніми правами та методами їх захисту. Вона має базуватися на проведенні низки заходів щодо належного роз'яснення, захисту та контролю за виконанням прав дитини. Процес введення в життя даної програми має складатися з кількох етапів, а саме:

1. Впровадження та підтримання розвитку правової освіти. На цьому етапі можна здійснити такі заходи: 1) створення правового куточка,

завданням якого є не лише інформування дітей про їх права, а й залучення самих школярів до його оформлення та функціонування; ефективним інформаційним носієм може бути створення правового вісника (газети); 2) створення виставок на правову тематику, що неодмінно приверне увагу молоді до проблеми; 3) введення нового предмету “Права людини”. Це дуже актуальний крок, адже, у школі та навіть після її закінчення (у ВНЗ, технікумах, ліцеях) молоді люди проходять лише короткий курс з основ Конституційного права України, і більшість з них взагалі не розуміє суть та необхідність вивчення цього предмету.

Введення нового курсу – процедура складна. Але саме завдяки цьому предмету “у молоді формується правова свідомість, саме на цьому етапі необхідно наголосити, що крім прав і свобод у молоді ще є й обов’язки, які потрібно виконувати, щоб гармонійно поєднувати своє внутрішнє “Я” з життям суспільства і не потрапляти в складні конфліктні ситуації” [2, с. 11]. Отже, головним завданням на цьому етапі є доведення того, що у кожної молодої людини є права і ніхто безкарно не може їх порушувати.

2. Контроль за дотриманням прав дитини. Зараз майже в кожній школі існує шкільне самоврядування. Прикладом цього може бути створення прототипу учнівської держави, формування відповідних органів влади та процесу їх вибору, також створення певного правового органу, яким керуватимуть самі учні (але, звісно, під контролем вчителів) Таким органом може бути учнівський суд, де учні будуть розглядати реальні ситуації пов’язані з правопорушеннями і покараннями за них. Тобто, необхідно залучати молодь до участі в шкільному самоврядуванні і особливо до контролю за дотриманням прав дитини.

3. Система захисту та механізм відновлення порушених прав. Метою етапу є усвідомлення молоддю, що чим краще вона знає свої права, тим легше їх захищати.

Головне завдання цього етапу – навчитись відстоювати свої права, а у разі порушення – ефективно їх захищати.

Вищезазначені етапи – при умові їх активного виконання – дійсно зможуть поліпшити ситуацію, яка склалась з правами дитини в загальноосвітніх закладах на сьогоднішній момент.

Отже, на нашу думку, ця програма може бути успішно втілена в життя у кожній школі, а її реалізація допоможе в швидкий час активізувати правозахисні настрої у школярів. Таким чином, можна підвищити рівень правової освідченості дітей та удосконалити механізм захисту їх прав в Україні.

Література

1. Конвенція ООН “Про права дитини” // www.rada.gov.ua
2. Токарев М. Концепція захисту прав дітей // Держава і право. – 2005. – № 10. – С. 10-11.